

ЦУКРОБУРЯКОВИЙ ПІДКОМПЛЕКС НА ПОРОЗІ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО СОТ

А.М.Ужва, аспірант

Миколаївський державний аграрний університет

У статті розглянуто сучасний стан цукробурякового підкомплексу України та перспективи його розвитку з урахуванням майбутнього вступу України до Світової організації торгівлі. Зроблено висновки щодо запровадження заходів, які сприятимуть захисту цукробурякового підкомплексу в умовах вступу України до Світової організації торгівлі.

В статье рассмотрено нынешнее состояние свеклосахарного подкомплекса Украины и перспективы его развития с учетом будущего вступления Украины в Мировую организацию торговли. Сделаны выводы по внедрению путей, способствующих защите свеклосахарного подкомплекса в условиях вступления Украины в Мировую организацию торговли.

Постановка проблеми. В сучасних умовах становлення ринкової економіки для нашої держави стратегічного значення набув процес інтеграції до Європейського Союзу. Обов'язковою передумовою повноправного членства в Європейському Союзі є вступ України до Світової організації торгівлі, в яку нині входять 150 країн світу, вона являє собою законодавчу й інституційну основу сучасної міжнародної торгової системи, механізм багатостороннього узгодження і регулювання політики країн-членів у галузі торгівлі товарами і послугами, в регулювання торгових суперечок та розробки стандартної зовнішньоторговельної документації [1].

Цукробуряковий підкомплекс — один з найбільш вагоміших продуктивних підкомплексів агропромислового комплексу України. Тривалий час Україна за обсягами виробництва цукрових буряків і цукру входила в першу десятку країн світу. У недалекому минулому виробництво цукросировини та цукру задовольняло не лише власні потреби товаровиробників і переробників, а й слугувало джерелом значних, стабільних грошових надходжень до державного бюджету.

Протягом останніх років підкомплекс опинився в критичному

стані, внаслідок чого цукробурякове виробництво в Україні перетворилось з експортно-стратегічної галузі в імпоротно-дотаційну, що призвело до реальної загрози щодо забезпечення власних потреб країни цим важливим продуктом харчування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання організації вступу України до СОТ розглядали Ю.Я.Лузан, Т.Осташко, П.Т.Саблук, В.Медведев, Ю.Паханов. Водночас питання оцінки наслідків у цукробуряковому виробництві від приєднання до СОТ обумовлює необхідність його подальшого дослідження.

Цілі статті. Оцінити основні проблеми, що виникли в цукробуряковому підкомплексі в зв'язку з вступом України до СОТ.

Результати дослідження. Для членства в СОТ Україна повинна досягти необхідних економічних параметрів, за яких політика держави відповідала б вимогам цієї світової організації: надання режиму найбільшого сприяння в торгівлі; надання вільного доступу до ринку; національний режим (ввезені в країну товари прирівнюються до продукції національного виробника з усіма правами збуту); передбачливість торгівлі; розвиток справедливої конкуренції та створення кваліфікованого механізму розв'язання суперечок; режим протекціонізму, що має прояв тільки у формі тарифів на імпорт; квоти і податки на імпортований товар після його надходження до країни одержувача повністю заборонені [2].

Отже, в першу чергу СОТ вигідна країнам-експортерам, так як вона відкриває для них ринки інших держав. Що стосується країн-імпортерів, то для них при членстві в СОТ в деяких випадках виникає серйозна загроза підризу національного товаровиробника.

В процесі переговорів щодо вступу до СОТ такі країни, як США, Канада, Австралія і деякі інші спонукають Україну до зменшення існуючої і так невисокої державної підтримки сільськогосподарства, а це ще більше знизить його конкурентоспроможність на світовому ринку.

Кризовий стан бурякоцукрового виробництва з кожним роком стає все більш вираженим (табл.).

Динаміка основних показників цукробурякового виробництва в Україні

Показники	Роки					2005 р. в % до 2001 р.
	2001	2002	2003	2004	2005	
Зібрана площа, тис. га	853,1	763,3	665,6	696,5	623,3	73,06
Урожайність, ц/га	182,6	189,3	201,2	238,3	248,2	135,93
Валовий збір, тис. тонн	15574,6	14452,5	13391,9	16600,4	15467,8	99,31
Виробництво цукру - всього	1947,0	1623,0	2342,0	2147,0	1910,0	98,10
в тому числі із:						
- цукрових буряків	1657,0	1430,0	1454,0	1790,0	1590,0	95,96
- цукру-сирцю з тростини	290,0	193,0	888,0	357,0	320,0	110,34

Так, в 2005 році порівняно з 2001 роком зібрана площа під солодкими коренями зменшилась на 26,94%. Проте, урожайність культури зросла на 35,9% внаслідок застосування інтенсивних технологій вирощування буряків. Виробництво цукру з цукрових буряків в Україні за цей період скоротилось на 4,04%, але збільшилось з імпортованого цукру-сирцю тростинного з 290 тис. тонн до 320 тис. тонн. Отже, нагальною потребою сьогодення є нарощування цукробурякового виробництва, що в перспективі дозволить забезпечити внутрішню потребу держави цукром виключно за рахунок власного виробництва його з цукрових буряків, відновити експортний потенціал та відмовитись від ввезення цукру-сирцю із тростини для внутрішніх потреб, а імпортувати його лише на давальницьких засадах. Перед виробниками цукрових буряків і цукровими заводами виникли проблеми забезпечення конкурентоспроможності виробництва якісної продукції, адже вітчизняні цукровиробники після інтеграції України до СОТ виявляться нездатними до жорсткої конкуренції. Значно дешевший цукор-сирець тростинний, собівартість переробки якого нижча за цукрові буряки, призведе до неминучого занепаду цукробурякового підкомплексу України. Тому проблемним питанням, яке залишається неузгодженим, є встановлення тарифної квоти на ввезення в нашу країну цукру-сирцю тростинного. Під час переговорів щодо інтеграції України в СОТ група країн-виробників цукрової тростини,

поставили умовою доступ на український ринок цього продукту в обсязі 200-260 тис.тонн з подальшим збільшенням цієї квоти до 350 тис.тонн.

Використовуючи розрахунки, здійснені Українською академією аграрних наук та Міністерством аграрної політики, М.Ярчук зазначив, що якщо в країну завезуть лише 200 тис. тонн цукру-сирцю тростинного, то закриється 17 цукрових заводів, втратять роботу 64 тис. робітників, площі посіву буряку скоротяться на 87 тис. га, якщо 260 тис. тонн, то відповідні показники дорівнюватимуть – 22 заводи, 83 тис. робітників, 113 тис.га. При квоті 350 тис. тонн імпорту цукру-сирцю тростинного скорочення кількості заводів сягатиме 30, кількості робочих місць – 112 тис. чоловік, посівних площ – 152 тис. га. Фінансові втрати також будуть вражаючими. Введення дозвільної квоти на імпорт дешевого цукру-сирцю тростинного за надто низькою ставкою ввізного мита в розмірі 1% митної вартості товару призведе до того, що Державний бюджет України недоотримає 318 млн. грн. при квоті 200 тис. тонн, 413 млн. грн. при квоті 260 тис. тонн, 556 млн. грн. при квоті 350 тис. тонн. Вивіз капіталу за кордон буде дорівнювати відповідно 40,52 та 70 млн.дол. [3].

Слід підкреслити, що механізм застосування квот для захисту внутрішнього ринку активно використовується в багатьох країнах-членах СОТ. Зокрема, в США введено 54 квоти на сільськогосподарську продукцію, ЄС – 87, Болгарією – 73, а в Норвегії – 232 квоти. Цивілізовані країни світу захищають внутрішній ринок цукру високими ставками ввізного мита, які часто дорівнюють 50-100% вартості цукру на внутрішньому ринку [4].

Висновки. Проблема цукробурякового підкомплексу на шляху вступу України до СОТ ще не знайшла свого узгодженого рішення і вимагає, на нашу думку, політичного втручання. Державне регулювання цукробурякового підкомплексу має бути спрямоване на підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняного виробництва, надання субсидій виробникам цукросировини на початковому етапі реструктуризації галузі. Важливою

передумовою при цьому є розвиток ефективних форм господарювання та інтенсифікації цукробурякового виробництва протягом короткого періоду, оскільки зростання тенденції до нарощування виробництва цукру з тростини означатиме для України посилення експансії країн-експортерів дешевого цукру-сирцю на внутрішній ринок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лузан Ю.Я. Україна та Світова організація торгівлі // Економіка АПК. – 2002. – № 10.- С.3.
2. Овсяннікова С.П. Сучасні тенденції вітчизняного і світового ринків цукру // Економіка АПК. – 2006. – № 10.- С.120.
3. Ярчук М.М. Стан та проблеми цукрової галузі України // Цукор України. – 2005. – №1-2, -С. 13-16.
4. Імас Є.В. Ринок цукру в економічній системі України // Економіка АПК. – 2001р. – №4.- С.102.